

METODOLOGIA DE L'ENQUESTA D'ESTRUCTURA SALARIAL (EES)

1. Introducció

L'enquesta d'estructura salarial (EES) és obligatòria i l'han d'elaborar tots els estats membres de la Unió Europea, amb criteris comuns de metodologia i continguts, amb la finalitat d'obtenir uns resultats comparables sobre el nivell, l'estructura i la distribució del salari. Tots els països comparteixen aquests mateixos paràmetres: període de referència, àmbit de cobertura, informació sol·licitada i les seves característiques, mètode de recollida de dades, representativitat, i processament i transmissió de resultats.

A l'Estat espanyol, l'INE elabora aquesta enquesta i, mitjançant un conveni de col·laboració, l'Ibestat rep les microdades corresponents i les explota més detalladament per a les Illes Balears.

La **novetat principal** que aporta respecte d'altres enquestes sobre aquesta matèria és que es recullen els salaris en el qüestionari de forma individual, amb la qual cosa es té accés a una gran quantitat de variables relacionades amb el treballador. Gràcies a això, és possible establir relacions entre el salari i algunes variables que poden contribuir a determinar-ne la quantia, com ara el nivell d'estudis assolit, l'antiguitat, el tipus de contracte o l'ocupació, entre d'altres. Al mateix temps, l'enquesta recull variables generals de l'empresa o establiment dels treballadors, com ara el mercat al qual l'empresa destina la seva producció, l'existència o no d'un conveni col·lectiu i l'àmbit d'aquest conveni, o si el control de la propietat és públic o privat.

L'EES permet obtenir les principals mesures de **desigualtat salarial**, en relació amb els treballadors de les Illes Balears, fonamentals en qüestions com ara l'eficiència del funcionament del mercat de treball o la distribució de la renda. Entre d'altres es presenten resultats de l'índex de Gini o la bretxa salarial.

Els resultats ofereixen informació del guany mitjà mensual del treballador i la seva distribució per percentils. A més, permeten conèixer el guany mitjà per hora treballada i la composició del salari dels treballadors tant des del punt de vista dels components com de les variables que hi influeixen i la quantia en què ho fan.

L'enquesta s'ha elaborat per als anys de referència 2002, 2006 i 2010. La novetat principal de l'edició de l'any 2010 és la inclusió d'informació dels empleats públics que cotitzen en el règim general de la Seguretat Social.

2. Àmbit de població

L'Àmbit poblacional està format per tots els treballadors de les Illes Balears per compte d'altri que presten serveis en centres de cotització, independentment de la grandària, i hagin estat d'alta a la Seguretat Social durant tot el mes d'octubre de l'any de referència. Se n'exclouen els presidents, els membres de consells d'administració i, en general, tot el personal la remuneració del qual no sigui principalment en forma de salari, sinó per comissions o beneficis.

Quant a la cobertura sectorial, s'investiguen tres grans sectors: la indústria, la construcció i els serveis. Actualment, queden exclosos de l'enquesta les activitats agrícoles, ramaderes i pesqueres; parcialment, l'Administració pública, Defensa i Seguretat Social obligatòria (hi estan inclosos els empleats públics que pertanyen al règim general de la Seguretat Social); el personal domèstic, i els organismes extraterritorials.

L'any 1995 únicament s'analitzaren els centres amb activitats econòmiques compreses en les seccions de la C a la K de la CNAE-1993. En l'edició de l'enquesta de l'any 2002 s'hi varen incorporar les unitats l'activitat principal de les quals fos la inclosa en les seccions següents de la CNAE-1993: M, educació; N, activitats sanitàries i veterinàries, serveis socials, i O, altres activitats socials i de serveis prestats a la comunitat; serveis personals. En l'edició de 2006 es va mantenir la cobertura sectorial de l'enquesta de l'any 2002. En l'edició de l'any 2010 s'hi han inclòs els centres de cotització del règim general de la Seguretat Social l'activitat econòmica de la qual està enquadrada en les seccions B a S de la CNAE-2009 i en el règim especial de treballadors de la mar i l'activitat econòmica de la qual és el transport marítim (divisió 50 de la CNAE-2009).

3. Àmbit geogràfic

L'Àmbit geogràfic queda limitat al territori de les Illes Balears.

4. Àmbit temporal

En l'enquesta es diferencien **dos períodes de referència**. La major part de les preguntes es refereixen al mes d'octubre de l'any de referència. Aquest mes té l'avantatge de considerar-se "normal" en tots els països de la UE, en el sentit que està poc afectat per variacions estacionals o per pagaments de venciment superior al mes, com les pagues de Nadal. Altres dades es refereixen a l'any en conjunt. D'aquesta manera s'obtenen els guanys mensuals i anuals.

Particularitats de cada any de referència

- Pel que fa a l'any 2002, es varen prendre com a referència d'estudi els treballadors per compte d'altri que varen estar donats d'alta durant tot el mes d'octubre i prestaven serveis en centres de cotització de deu treballadors o més.
- Quant a l'edició de 2006, l'àmbit investigat augmentà perquè també s'hi varen incloure els treballadors dels centres de cotització d'un a nou treballadors.

- En relació amb l'edició de 2010, s'ha mantingut l'àmbit poblacional de l'edició de 2006 i, a més, s'hi ha inclòs informació dels empleats públics que cotitzen al règim general de la Seguretat Social.

5. Disseny mostral

El punt de partida (marc) és el Registre General de Comptes de Cotització a la Seguretat Social, tramès per la Tresoreria General de la Seguretat Social i actualitzat a 31 d'octubre de cada any.

El procediment de selecció aleatòria d'unitats correspon a un mostreig bietàpic estratificat, en què les unitats de primera etapa són els comptes de cotització a la Seguretat Social, mentre que les de segona etapa són els treballadors.

Les unitats de primera etapa es classifiquen segons l'activitat econòmica. Cada activitat s'estratifica per comunitats autònomes i grandària de l'empresa. Les empreses o centres de treball de 500 treballadors o més s'investiguen de manera exhaustiva. L'any 2002 la grandària mostral per a les Illes Balears fou de 927 unitats i de 8.231 treballadors. El 2006 s'utilitzaren 1.261 unitats i 9.295 treballadors. Per a l'any 2010, la mostra està composta per 1.106 unitats i 7.902 treballadors.

Per calcular el guany per treballador i el guany per hora del treballador es fan servir estimadors separats de raó, i com a variable auxiliar es fa servir el nombre de treballadors en cada establiment segons el directori de comptes de cotització a la Seguretat Social.

6. Definició de conceptes

Definicions salarials

Salari base

Fa referència a la part fonamental i fixa del salari, que es defineix com el mínim de retribució acordat en els convenis col·lectius. Quan no hi ha conveni col·lectiu ni cap altre acord entre l'ocupador i l'ocupat, s'entén que és el salari mínim interprofessional (SMI).

Pagaments per hores extraordinàries

Remuneren el major esforç que representa el treball addicional que es fa fora de la jornada habitual. La remuneració de les hores extraordinàries està oberta a la negociació col·lectiva. Es pot establir, com passa generalment, una quantia superior a la de l'hora normal.

Complements salarials

Es defineixen com el conjunt de retribucions pagades per damunt de les retribucions bàsiques (salari base i pagues extraordinàries) que l'ocupador abona habitualment i són pactades prèviament en el conveni col·lectiu: complements personals (antiguitat, qualificació...) i complements del lloc de treball (nocturnitat, de treball en dies festius, perillositat, toxicitat...).

Pagaments extraordinaris (fixos, variables o en espècie)

Recullen tots els pagaments de venciment superior al període corrent de pagament encara que siguin de caràcter irregular.

Guany salarial (salari brut)

La suma del salari base, els pagaments per hores extraordinàries, els complements salarials i els pagaments extraordinaris forma el guany total o salari brut del treballador. També es pot definir com la suma del salari ordinari i els pagaments de caràcter extraordinari (hores extraordinàries) que rep el treballador.

Salari ordinari

El salari ordinari d'un treballador està format pel seu salari base, els complements salarials i els pagaments extraordinaris.

Salari net

Per calcular el salari net, del salari brut del treballador se n'ha de descomptar el pagament de cotitzacions a la Seguretat Social i de retencions de l'IRPF.

Guany per hora

És necessari per poder estudiar en condicions d'igualtat els treballadors amb jornades diferents, especialment els treballadors a temps parcial. S'estima com el guany mensual dividit entre les hores treballades (normals i extraordinàries) del mes de referència .

Guany mensual

La importància d'aquesta variable radica en el fet que el període habitual de meritació a Espanya és el mes. En el qüestionari s'ha sol·licitat el salari mensual distingint el salari base, els pagaments per hores extraordinàries, les pagues extraordinàries i el total de complements salarials. Per a una interpretació adequada dels guanys s'ha de tenir en compte que no es recullen les de segons o tercers treballs del mateix assalariat, sinó el que ha guanyat a l'empresa on ha resultat seleccionat. A més, per poder fer comparacions entre treballadors, el guany mensual d'aquells que no han obtingut un salari mensual complet per absències no remunerades s'ha ajustat tenint en compte els dies de salari complet.

El guany anual

Es recull el guany total brut, inclosos els pagaments en espècie i les gratificacions extraordinàries. El guany anual és el que s'ha utilitzat per a la comparació salarial segons les característiques dels treballadors. Per obtenir guanys anuals comparables, s'ha ajustat el salari dels treballadors que no varen romandre tot l'any en el centre de treball. Per això, se'ls ha assignat un salari anual equivalent al que haguessin percebut si haguessin estat treballant durant tot l'any en les mateixes condicions.

Altres definicions

Temps de treball

S'ajusta al concepte d'hores efectivament treballades, que està format per les hores en jornada normal (les que componen la jornada laboral habitual del treballador) més les hores extraordinàries, menys les hores no treballades per causes diverses. Si les absències afectaren el salari, se'n pren la part que correspon al període no afectat per les absències esmentades i s'ajusta al període de referència complet.

Ocupació

La classificació d'ocupacions utilitzada és la Classificació nacional d'ocupacions (CNO). Per als anys 2002 i 2006 es fa servir la CNO-1994; per al 2010, la CNO-2011.

Nivell d'estudis

S'utilitza la Classificació nacional d'educació. Les categories considerades d'aquesta variable són:

- Sense estudis (inclou estudis primaris incomplets)
- Educació primària
- Educació secundària I
- Educació secundària II
- Formació professional de grau mitjà (FP I)
- Formació professional de grau superior (FP II)
- Diplomats universitaris o equivalent
- Llicenciats, enginyers superiors i doctors

Aquesta variable és fonamental com a variable de creuament. Amb variables com l'ocupació permet conèixer la subocupació.

Tipus de jornada

Es consideren dos tipus de jornada: temps complet i temps parcial. El tipus de jornada figura en el contracte de treball i això és el que s'ha sol·licitat als informants.

Tipus de contracte de treball

El Reglament de la Unió Europea relatiu a les estadístiques estructurals sobre ingressos i costos salarials exigeix informació de tres tipus generals de contracte de treball: de durada indefinida, temporals o de durada determinada, i d'aprenentatge. A partir del 2006 es deixà d'incloure en l'enquesta els treballadors amb contracte d'aprenentatge ja que es va concloure que són un col·lectiu de característiques particulars dins el mercat de treball, són poc representatius del mercat laboral i estan concentrats principalment en activitats d'educació i serveis socials de col·lectius especials (persones amb discapacitat, drogodependents...), en els quals el salari compleix una funció social.

Per tant, en l'explotació es consideren exclusivament els contractes de durada indefinida i els de durada determinada.

Variables demogràfiques del treballador

Altres característiques associades al treballador que s'han tingut en compte —que no necessiten cap comentari però que són igualment importants a l'hora d'explicar les diferències salarials— són el sexe, l'edat, la nacionalitat i l'antiguitat en l'empresa.

Variables associades al centre de treball

Es recull informació de variables referides al centre de cotització a la Seguretat Social, com ara l'activitat principal, el nombre de treballadors, el tipus de propietat (pública o privada), el seu mercat principal i el tipus de conveni col·lectiu, perquè es considera que tenen una relació directa amb els salaris que perceben els treballadors.

Mesures de desigualtat salarial

Índex de Gini

Serveix per mesurar la distribució del guany dels treballadors. El coeficient de Gini s'expressa en termes percentuals i pot adoptar valors entre 0 i 100; el primer cas correspondria a una distribució completament igualitària o uniforme del guany anual, mentre que el valor 100 es presentaria en el cas d'una distribució totalment desigual.

Proporció de treballadors amb guany per hora baix

Representa el percentatge d'assalariats el guany per hora dels quals està per sota dels 2/3 de la mediana.

Proporció de dones en el total d'assalariats amb guany per hora baix

Representa el percentatge de dones amb guany per hora baix del total de treballadors que presenten aquesta característica.

Quocient entre decils de la distribució del guany

El decils són els valors del guany que ordenats de menor a major divideixen el nombre de treballadors en deu parts iguals, de manera que dins cadascuna s'hi inclou el 10 %. Es presenten en els resultats tres quocients entre decils:

- D9/D5: el decil novè dividit per la mediana del guany per hora.
- D5/D1: la mediana dividida pel primer decil del guany per hora.
- D9/D1: el decil novè dividit pel primer decil del guany per hora.

Bretxa salarial entre dones i homes

L'indicador de la [bretxa salarial entre dones i homes](#), definit per l'Oficina d'Estadística de la Unió Europea (Eurostat), representa la diferència entre el guany per hora d'homes i de dones assalariades, com a percentatge sobre el guany per hora dels homes. Es calcula únicament per als assalariats que treballen en unitats de deu treballadors i més, i en el guany per hora inclou els pagaments per hores extraordinàries realitzades però n'exclou les gratificacions extraordinàries.

7. Documentació complementària

- [Metodologia de l'EES de l'INE](#)
- [Reglament \(CE\) núm. 530/1999 del Consell, de 9 de març de 1999](#)
- [Reglament \(CE\) núm. 1738/2005 de la Comissió, de 21 d'octubre de 2005](#)